

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Льотна академія Національного авіаційного університету
Авіаційний університет Грузії (м. Тбілісі, Грузія)
Вища школа управління охороною праці м. Катовіце, Польща
Ескішехірський технічний університет м. Ескішехір, Туреччина
Жилінський університет, Словацька Республіка
Льотна школа «BLUE SKY AVIATION», м. Прага, Чехія
Сучавський університет імені Штефана чел Маре, Румунія

**Управління високошвидкісними рухомими
об'єктами та професійна підготовка
операторів складних систем**

**XI Міжнародна
науково-практична конференція**

ЗБІРНИК ТЕЗ

7 грудня 2022 р.

*Збірник тез наукових доповідей затверджено
Вченою радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол р.)*

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем» 07 грудня 2022 р. Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. 390 с.

У збірнику подано тези доповідей за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем».

Метою конференції є обмін науково-технічною інформацією, визначення перспективних шляхів розробки та розвитку нової техніки та технології, виявлення актуальних проблем, нових можливостей в галузі авіаційного транспорту та професійної підготовки.

Збірник тез буде корисним студентам, курсантам, магістрантам, аспірантам, докторантам та всім зацікавленим особам.

Тези публікуються у авторській редакції. Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей.

При використанні матеріалів, опублікованих у збірнику тез конференції, збереження авторських прав обов'язкове.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова:

Сорока М. Ю. – кандидат тех. наук, доцент, заступник начальника академії з навчальної, науково-методичної та виховної роботи Льотної академії НАУ

Заступник голови:

Дмитрієв О. М. – доктор тех. наук, професор, декан факультету льотної експлуатації.

Кравцов В. О. – кандидат пед. наук, доцент, в.о. начальника відділу наукового розвитку.

Письменна М. С. – доктор екон. наук, професор, декан факультету авіаційного менеджменту

Члени оргкомітету:

Зеленська Л. М. – кандидат пед. наук, доцент, завідувач кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки.

Євгенідзе Георгій – декан факультету бізнес адміністрування Авіаційного університету Грузії (м. Тбілісі, Грузія)

Колесник А. В. – кандидат техн. наук, ст. викладач кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.

Кушнерова Н. І. – кандидат тех. наук, доцент, завідувач кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.

Лещенко Г. А. – доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри аварійно-рятувальної, професійно-прикладної фізичної підготовки та туризму.

Барчакова Марцела – PhD, фахівець Відділу міжнародних відносин Жилінського університету в Жиліні (Словакія).

Москаленко С. І. – доктор юр. наук, доцент, завідувач кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Пурічі Стефан – професор, проректор Сучавського університету імені Штефана чел Маре з міжнародних відносин та європейського розвитку (Румунія).

Радул С. Г. – кандидат пед. наук, доцент, доцент кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки.

Сікірда Ю. В. – кандидат тех. наук, завідувач кафедри конструкції повітряних суден, авіадвигунів та підтримання льотної придатності.

Смутчак З. В. – доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності.

Суркова К. В. – кандидат пед. наук, доцент, завідувач кафедри фізико-математичних дисциплін та застосування інформаційних технологій в авіаційних системах.

Тимочко О. І. – доктор тех. наук, професор, завідувач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів.

МАНДРИК Я. С. Сучасний стан професійної підготовки фахівців системи авіаційного пошуку і рятування в Україні	342
МОШНЯГА Л. В. Кримінально-правова охорона цивільної авіації від актів незаконного втручання: міжнародно-правове регулювання	345
МОШНЯГА Л. В., ВИХРИСТЮК М. С. Правові засади використання безпілотних літальних апаратів в Україні	347
РОМАНЬКО І. І. Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти в умовах онлайн навчання (з досвіду роботи науково-дискусійного гуртка з історії авіації)	350
РОМАНЬКО І. І. Особливості формування «soft skills» у операторів складних систем в процесі викладання історичних дисциплін	353
СМИРНОВА І. Л., СМІРНОВ В. В. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ECTS) в оцінюванні знань здобувачів вищої освіти льотних ЗВО	356
СРІБНА О. В. Застосування тренінгової роботи при психологічній підготовці майбутніх фахівців цивільної авіації	359
ТЕРНАВСЬКА Т. А., ДАНИЛКО О. Г. Актуальність та перспективи вибору авіаційних професій майбутніми здобувачами вищої освіти	362
ФОМИЧ М. В., ГАЙДАМАК А. О. Емпіричні результати дослідження гендерних особливостей психологічної адаптації курсантів до навчально-професійної діяльності	364
ЯКУНІНА І. Л., ДРЮЧЕНКО Д. А. Огляд можливостей отримання практичної (льотної) підготовки в іноземних льотних школах	367
ТИМОШЕНКО Г. С., САГАНОВСЬКА Л. А. Змістове наповнення електронного засобу навчання «Взаємодія із системою IFPS»	369
КЕРНИЦЬКА Л. І. Педагогічні проблеми формування готовності майбутніх пілотів цивільної авіації до взаємодії у виробничо-технологічній діяльності	373
КИРСТЯ А. В. Розвиток дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти	375

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ (З ДОСВІДУ РОБОТИ НАУКОВО- ДИСКУСІЙНОГО ГУРТКА З ІСТОРІЇ АВІАЦІЇ)

Вступ. Широкомасштабне вторгнення армії російської федерації на територію України створило нові виклики для вітчизняної вищої освіти: наявність тимчасово окупованих територій, на яких знаходяться учасники освітнього процесу; масивні ракетні обстріли всієї країни, що супроводжуються повітряними тривогами (це висуває на перший план вимогу до дотримання безпеки навчання закладами вищої освіти); виїзд значної кількості студентів та науково-педагогічних працівників за кордон. Незважаючи на умови воєнного стану, наукова спільнота продовжує працювати, а керівники ЗВО знаходять вірні управлінські рішення щодо створення безпечних та сприятливих умов для забезпечення права кожного громадянина на освіту, гарантованого статтею 53 Конституції України. Разом із цим, на кожного викладача сьогодні покладається велика місія – не втратити жагу здобувачів освіти до знань. Особливо це стосується талановитої молоді, майбутніх науковців, які досить часто починають свій творчий шлях із роботи у наукових гуртках. Саме вони стануть ініціаторами розбудови нової України, а тому досить важливим завданням під час війни є збереження наукового потенціалу країни.

Мета – оцінити роль функціонування науково-дискусійного гуртка з історії авіації «Захоплені небом» на кафедрі права та соціально-гуманітарних дисциплін Льотної академії Національного авіаційного університету у підготовці майбутніх висококваліфікованих авіаційних фахівців; виявити особливості роботи гуртка під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Результати та обговорення. Науковий гурток виконує декілька важливих функцій: сприяє підвищенню творчої активності здобувачів вищої освіти, розвитку їх умінь і навичок у здійсненні науково-дослідної діяльності; веде пошук і впроваджує у навчальний процес нові форми організації НДР з метою підвищення її ефективності; допомагає студентству у реалізації самовираження, поваги, розвитку творчих здібностей; розвиває вміння організовувати і проводити наукові заходи із залученням широкого кола фахівців; надає здобувачам освіти актуальну та новітню інформацію з сучасних проблем авіаційної науки; сприяє формуванню навичок самопрезентації себе як науковця під час виступів на наукових заходах та грамотному веденню дискусії. НПП кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін сприяють реалізації наукової, винахідницької та іншої творчої діяльності курсантів, розкриттю їх наукового потенціалу. У роботі гуртка беруть участь здобувачі вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 272 «Авіаційний транспорт» [2].

На початку кожного семестру відбувається анкетування та засідання гуртка з метою формування тематики засідань з урахуванням побажань гуртківців. Це дає змогу зробити заняття актуальними, підтримати інтерес і мотивацію здобувачів.

Важливим засобом розвитку інтересу у курсантів до науково-дослідної роботи є написання есе та рефератів. Про актуальність та водночас різнобічність тематики досліджень засвідчують засідання гуртка. Так, під час дистанційного засідання «Авіакомпанія моєї мрії» першокурсники виступили з доповідями-презентаціями про світові та вітчизняні авіаційні компанії. Одне із засідань було присвячене актуальній та дискусійній в авіаційній спільноті темі – «Авіація майбутнього: виклики та можливості». Курсанти-спікери поділились результатами своїх досліджень: «Електролітак: як авіація готується до технологічної революції»; «Ключові тренди світової авіації. Що є актуальним для України?»; «Авіація майбутнього: пасажирські дрони, надзвук та біодизайн»; «Концепт літаків на водні»;

«Літаючі автомобілі: мрія чи сьогодні?»; «Авіація: новий крок у майбутнє. Інноваційна технологія GE». Учасники засідання «Політ у майбутнє: перспективи розвитку світової авіаційної галузі» підготували доповіді-презентації: «Створення надзвукових пасажирських літаків нового покоління»; «Аеротаксі»; «Цифрові та безпілотні технології»; «Цифровізація авіаперевезень»; «Екологія та авіація. Альтернативне паливо»; «Бойова авіаційна система майбутнього».

На засіданні «New space: перспективи космічної ери» обговорили різноманітні аспекти розвитку космонавтики: Освоєння космосу як спосіб виживання на Землі; Міжнародне співробітництво у космосі на сучасному етапі; Квиток у космос. З чого починався космічний туризм і на що чекає людство у найближчі десятиліття; Приватні космічні компанії та перспективи розвитку приватної космонавтики; Сучасний стан та перспективи розвитку аерокосмічної техніки; Перспективи розвитку світової пілотованої космонавтики; «Космічна» людина: ідеї, технології, проекти, досвід, перспективи; Космічний союз: нова концепція та технологія створення космічного людства; «Яблуно на Марсі»: перспективи дослідження планети; Освоєння Місяця: історія, модель, надглобальний проєкт та екологічні технології; Перспективи та виклики військової космонавтики; Військовий космос України: історія та сьогодні.

Однією з форм роботи гуртка з поглибленого вивчення історії авіації є виїзні засідання. Так, у 2021-2022 навчальному році учасники гуртка здійснили кілька тематичних екскурсій: в Авіаційний музейний комплекс ЛА НАУ (тема: «Історія розвитку авіації на Кіровоградщині»); авіаційно-технічну базу ЛА НАУ (тема: «Історія авіаційно-ремонтної служби; аеродром ЛА НАУ»); в Міжнародну акціонерну авіаційну компанію «УРГА» (тема: «Історія та сьогодні МААК УРГА»); Державний політехнічний музей, що діє при Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (тема: «Посадковий комплекс орбітального корабля Буран на космодромі Байконур»).

Гуртківці є учасниками науково-практичних конференцій, авторами наукових публікацій [1] та переможцями Всеукраїнської студентської олімпіади. Так, цьогорічні призери I етапу олімпіади з Історії Вікторія Смиківська та Микола Смиківський (освітньо-професійна програма «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті») – військові медики, несуть службу у ЗСУ. Вони виконали навчально-дослідницьку роботу «Військово-Повітряні сили України у захисті держави від російської агресії (2014-2022 роки)». Їх доповідь ґрунтувалася на пережитому досвіді участі у захисті Луганського та Донецького аеропортів.

Висновки. На сьогодні керівник наукового гуртка стикається із такими проблемами серед своїх відвідувачів: посттравматичні психоемоційні стреси, викликані пережитими подіями війни; тривожні стани та депресії, викликані повітряними тривогами, в тому числі ізоляцією, відсутністю активного студентського життя; значне навантаження, великі обсяги навчальних програм, викликане запровадженням дистанційної освіти. Враховуючи це, керівник наукового гуртка повинен не лише шукати цікаві теми для наукових розробок, але й стати своєрідним психологом для своїх гуртківців. Видається, що перші засідання наукового гуртка доцільно починати із міжособистісного спілкування на тему життєвого досвіду кожного із присутніх, набутого за цю війну.

Доцільним є запровадження ІТ технологій, що сприяє розширенню можливостей НДР: наукові проєкти із залученням дають можливість адаптувати нові знання до динамічних змін сучасної культури, створити поле для інтерпретації візуальних артефактів.

Слід вибудувати механізм, за якого вибір тематики засідань буде відбуватися за ініціативою самих здобувачів освіти. Це стимулює дослідницький інтерес кожного гуртківця. Креативним є досвід проведення гуртка у форматі, де замість класичної доповіді та її обговорення, проходить обговорення популярних фільмів чи класики світової літератури, які безпосередньо стосуються теми НДР. Доволі цікавим для гуртківців може стати і запрошення авіаційного фахівця чи проведення спільного засідання зі студентами з іншого ЗВО.

Засідання варто проводити в дискусійному стилі, залучаючи до обговорення всіх учасників, які вийшли на зв'язок. Таким чином, курсанти вчать не лише чітко та послідовно висловлювати свою думку, а й доводити її істинність своїм опонентам, вправлятися в ораторському мистецтві та вміло вести дискусію. Такий формат дозволяє курсантам відчутти себе в колі однодумців.

Традиційним є проведення гуртка щомісяця. Але в умовах війни є доцільність в перегляді графіку з урахуванням побажань здобувачів освіти, обумовлених їх можливостями та конкретними життєвими обставинами. Активним курсантам не вистачає цікавих подій в умовах ізоляції, вони прагнуть спілкування, а тому варто розглянути варіант зустрічей раз на 2 тижні. При цьому не завжди їх варто перевантажувати НДР, часто для них є цінним спілкування на більш широкі теми, де доповідачем є викладач. Не менш важливим є те, що в межах роботи гуртка можна відточувати знання та навички, які були отримані під час лекційних і практичних занять, готуючи таким чином курсантів до екзамену з історії авіації.

У відповідь на виклики, які постали перед вищою освітою в період оголошеного воєнного стану, НПП повинні більше приділяти уваги курсантам-гуртківцям, щоб не втратити їх зацікавленість у здійсненні наукової діяльності та стимулювати їх до подальшої роботи в Україні. При цьому потрібно дослухатися до їх емоційного стану та своєчасно реагувати на його зміни, а також враховувати побажання і потреби майбутніх науковців, щоб створити потужний майданчик для проведення НДР та «народження» талановитих науковців.

Список літератури

1. Баштова А. К. Участь цивільної авіації в ліквідації катастрофи на Чорнобильській АЕС. Наука про цивільний захист як шлях становлення молодих вчених. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів (аспірантів)*. Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2022. С. 86-87.

2. Положення про науково-дискусійний гурток з історії авіації «Захоплені небом» в Львівській академії Національного авіаційного університету. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://www.glau.kr.ua/images/docs/naukgurtok/001.pdf>